

ПРИЧИСЛЯВАНЕТО НА ГЕОРГИ ДИМИТРОВ КЪМ ПАНТЕОНА НА БЪЛГАРСКИТЕ СВЕТЦИ НА ЛАЙПЦИГСКИЯ ПРОЦЕС

Соня Вълчева

*Студентски семинар по практическа етнология и фолклористика
„Проф. д-р Иван Шишманов”*

Тази статия има за цел да разгледа Лайпцигския процес като основен фактор за налагането на култа към Георги Димитров.

За да може комунистическата власт да задържи в подчинение масовото съзнание ѝ е необходимо да героизира дадена личност. Със своите прояви на агитатор и партиен функционер Г. Димитров се налага (или е наложен) като основна фигура в БКП. След 09.09.1944 г. се издават всички негови речи и статии. По този начин словото му се узаконява, „канонизира” се. (Както след даването на скрижалите на Моисей, словото на Бог става Завет за евреите.)

Повратна точка за изграждането на героическия образ на Г. Димитров изиграва Лайпцигският процес и по-точно литературата за него. В нея се използва приказният модел за представяне на историческите събития – Антагонистът е идентифициран с фашисткия съд, а Препятствието, което трябва да премине Протагонистът (Г. Димитров), е самият процес. В Лайпциг всъщност се води борба за словото. Символично тя е спечелена от комунистическата партия. Чрез разгласяването на процеса името на Г. Димитров се утвърждава като синоним на „вожд и учител на българския народ”. Всъщност, „още от древността словото е обвързано в триадата **мисъл – слово – дело**. Словото е пътят между мисълта и делото.”¹ В тази му архаична роля го приема и комунистическата власт.

В текстовете за Лайпцигския процес са няколко компонентите, чрез които се утвърждава личността на Г. Димитров. На първо място, това е името му. През времето на пребиваването си в Германия той е с чуждо име: „Живеех под чуждо име, с фалшив паспорт.”² На процеса Димитров сякаш отново извоюва истинското си име. (Подобна е, например, съдбата на средновековния рицар Ланселот, който е назован едва след извършването на подвиг („Ланселот – рицарят на каруцата”). Така името на „вожда и учителя” става необикновено, около него се поражда ореол. Същевременно, то трябва да е „звучно и простонародно” – не име на личност, а на обобщен героичен образ.

Вторият компонент, чрез който се налага култът към Г. Димитров, са книгите, посветени на Лайпцигския процес. Заклучителната му реч пред съда е издавана отделно многократно. Баба Параскева характеризира словото на своя син по следния начин: „Устата ти са златни, а думите ти са като камбани. С апостолска дарба съм те родила.”³ (Златоустият книжовник е устойчив образ в българската култура. Свързан е със Симеоновата епоха. Точно от нея започва митологизирането на светите братя Кирил и Методий.) В това изказване на майката на Г. Димитров се открояват и връзки с фолклора, където е разпространено вярването, че на голям празник, преди да пропеят петлите, златни камбани звънят. Трябва да се припомни, че фолклорът често е използван от комунистическата идеология като идентификатор на етническо и национално равнище.

Друг етноинтегриращ компонент е езикът – едно изключително средство за опазване на колективната памет⁴. Персонификация на този компонент е човекът на словото – певецът, поетът, разказвачът. В книгата „**Георги Димитров пред фашисткия съд**” се прави опит да се покаже творчеството на „вожда” в неговата цялост. Така се създава образът на книжовника, много продуктивен в българската културна традиция. Впрочем и самият Г. Димитров нарича себе си „комунистически писател”.

В заключителната реч на Димитров мисъл и дело се сливат: „... всяко изречение е кръв от моята кръв и плът от моята плът...” За словото трябва да се воюва. Противникът е назован с лексика от митологичния пласт на съзнанието – „фашистка глутница”. Пряк първообраз на това название откриваме у Презвитер Козма: „Външно еретиците са като овце..., вътрешно са вълци и хищници...”.⁵ Така Г. Димитров се причислява към пантеона на светците войни от системата на българската култура.

След Лайпцигския процес името на Димитров е вече окончателно наложено. Чрез него се утвърждава и БКП. Култът към „вожда и учителя” е особено необходим след 9.09.1944 г., когато тоталитарната власт има нужда да създава собствена културна (в широкия смисъл на думата) традиция, за да задържи властта си в България.

БЕЛЕЖКИ

1. Симеонова, Г. Човекът на словото в контекста на културата. В: сп. Българска етнография, кн. 1, 1994.
2. Сб. Георги Димитров пред фашисткия съд. С., 1959.
3. Станева, Хр. Словото на Димитров. С., 1977.
4. Симеонова, Г. Цит. съч.
5. Презвитер Козма. Беседа против богомилите. В: сб. Из старата българска литература. С., 1988.